

**PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA
RELIXIÓN CATÓLICA
1º,2º,3º e 4º ESO
CURSO 2021-2022**

**CPI CERNADAS DE CASTRO
(LOUSAME)**

ÍNDICE

1.- INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

2.- OBXECTIVOS DA ETAPA

2.1.- OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA PARA 1º DE ESO

2.2.-OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA PARA 2º DE ESO

2.3.- OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA PARA 3º DE ESO

2.4.- OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA PARA 4º DE ESO

3.- DESENVOLVEMENTO DO CURRÍCULO

3.1.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN

3.1.1.- GRAO MÍNIMO PARA SUPERAR A MATERIA

3.1.2.- METODOLOXÍA DA AVALIACIÓN

3.2.- CONTIDOS

3.2.1.- TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 1º ESO

3.2.1.- TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 2º ESO

3.2.1.- TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 3º ESO

3.2.2.- TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 4º ESO

3.3.- INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

4.- METODOLOXÍA

5.- AVALIACIÓN

5.1.- PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

5.2.- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

5.3.- AVALIACIÓN INICIAL

6.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

7.- ACCIÓNS DE EDUCACIÓN EN VALORES

8.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC DO CENTRO

9.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR E PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO

10.- ACTIVIDADES DE REFORZO/RECUPERACIÓN

11.- MATERIAIS DIDÁCTICOS

12.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

13.- AVALIACIÓN Á PROPIA PROGRAMACIÓN/PRÁCTICA DOCENTE

1.- INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

Introdución

A presenza do ensino relixioso na escola responde, en primeiro lugar, á importancia que esta asignatura ten dentro da educación para que o alumno poida conseguir un desenvolvemento pleno e integral da súa personalidade. A necesidade de sentido do ser humano é unha evidencia á que a escola necesariamente debe dar resposta. A educación da dimensión relixiosa é parte fundamental para a maduración da persoa. Non podería existir unha formación integral e unha educación de calidade, si non se permitise o desenvolvemento de todas as dimensións inherentes ao ser humano, entre as cales atópase a relixiosa. Esta capacidade básica da persoa adquire o seu auténtico cumprimento cando se descobre o sentido da vida. O ensino da relixión católica nos centros escolares axudará aos estudantes a ensanchar os espazos da racionalidade e adoptar unha actitude de apertura ao sentido relixioso da vida, sexa cal fora a súa manifestación concreta.

A Declaración Universal de Dereitos Humanos de 1948 recoñece a liberdade relixiosa de persoas e pobos. Pola súa banda, a Constitución Española non só recoñece a liberdade relixiosa senón tamén garante «o dereito que asiste aos pais para que os seus fillos reciban a formación relixiosa e moral que estea de acordo coas súas conviccións» no artigo 27.3. Un dereito que tamén forma parte de tratados internacionais recoñecidos por España como o Pacto Internacional de Dereitos Económicos Sociais e Culturais no seu artigo 13.3 e a Carta dos Dereitos Fundamentais da Unión Europea, artigo 14.3, entre outros.

A Igrexa, como se recolle no número 2 da Gravissimum Educationis, realizou continuos esforzos para favorecer que a formación relixiosa se imparta no ámbito escolar, como contribución decisiva á formación integral da persoa. Por ese motivo, a Santa Sé subscribiu un Acordo Internacional co Estado Español sobre Ensino e Asuntos Sociais, asinado o 3 de xaneiro de 1979, onde se outorga a competencia para elaborar o currículo da asignatura de Relixión e Moral Católica á xerarquía eclesiástica (art. 6).

O ensino da Relixión Católica na escola responde á necesidade de respectar e ter en conta o conxunto de valores e significados nos que a persoa naceu como hipótese explicativa da realidade e que se denomina tradición.

Para iso, a Relixión Católica pretende contribuír á educación integral do estudante en dúas direccións. Por unha banda, responde á dimensión relixiosa de todo ser humano e, por outra, introdúceo na realidade á luz dunha hipótese ofrecida por unha historia e unha tradición. Deste xeito, promóvese o recoñecemento dun sentido da existencia dun xeito coherente co propio desenvolvemento psico-evolutivo do alumnado.

A Lei Orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para Mellora da Calidade Educativa, LOMCE, no artigo 6.1, define o currículo como a regulación dos elementos que determinan os procesos de ensino e aprendizaxe para cada un dos ensinos. Por iso, o contido do currículo parte da experiencia humana e desenvólvese de xeito respetuoso coas etapas do desenvolvemento infantil e adolescente, colaborando, neste sentido, coas aprendizaxes instrumentales e transversales propios de cada etapa educativa.

O desenvolvemento do currículo se estrutura en catro grandes bloques que pretenden recoller o saber antropológico cristián acumulado ao longo dos séculos. Eses bloques parten do sentido relixioso do home, continúan co estudo da revelación; Deus maniféstase ao home e faino nunha historia concreta, con personaxes e situacións que o alumnado debe coñecer e que contribuirán á súa comprensión do mundo. Dita revelación culmina en Xesucristo e a mensaxe evanxélica, centro do terceiro bloque do currículo e eixe vertebrador da asignatura. Para rematar, estúdase a Igrexa como manifestación da presenza continuada de Xesucristo na historia. Convén subliñar, que lonxe dunha finalidade catequética ou de adoctrinamiento, o ensino da relixión católica ilustra aos estudantes sobre a identidade do cristianismo e a vida cristiá.

A estrutura do currículo de Educación Secundaria intenta poñer de manifesto a profunda unidade e harmonía da iniciativa creadora e salvífica de Deus.

O primeiro bloque parte dos datos máis evidentes: a constatación da realidade das cousas e os seres vivos, de modo especial o home. Impónlles a súa existencia como dato evidente. Nun segundo paso, si a persoa non se queda no primeiro impacto ou simple constatación da súa existencia, ten que recoñecer que as cousas, os animais e o ser humano non se dan ao ser a si mesmos. Logo Outro os fai ser, os chama á vida e manténlla. Por iso, a realidade en canto tal é signo de Deus, fala da súa existencia.

A iniciativa creadora de Deus ten unha finalidade: establecer unha relación de amizade co home. É dicir, Deus creou ao ser humano para que sexa feliz en relación con El. Os relatos bíblicos da Creación e o Paraíso exemplifican bellamente a finalidade da creación da persoa e do mundo enteiro para o seu servizo. Da súa orixe creatural e da súa chamada a participar na amizade con Deus xorde a súa dignidade inviolable.

O ser humano pretende apropiarse do don de Deus prescindindo del. Nisto consiste o pecado. Este rexeitamento de Deus ten como consecuencia no ser humano a imposibilidade de ser feliz. Dado que a súa natureza está feita para o ben, a súa experiencia de mal e de límite faille añorar a plenitude que el non pode darse por si mesmo e busca dalgún modo restablecer a relación con Deus. Esta necesidade do ben, o desexo de Infinito que caracteriza ao ser humano exprésase nas relixións como procura do Misterio.

A esta procura humana responde manifestándose na historia. Para iso, elixe un home, Abrahán, do que formará o pobo de Israel, con quen establece unha alianza no monte Sinaí. A través de feitos e palabras Deus irá dándose a coñecer aos homes dese pobo. Todo este acontecer histórico da manifestación de Deus está recollido nos libros sagrados da Biblia. Neste conxunto de libros non só se recolle as diferentes intervencións de Deus na historia, senón tamén o ensino que comunica ao seu pobo para que viva unha vida santa; unha sabedoría que influirá positivamente na vida do pobo de Israel e, co tempo, no mundo enteiro.

A historia de Israel exemplifica a traizón e rebelión dos homes ante a iniciativa amorosa de Deus e ao mesmo tempo pon en evidencia a constante fidelidade divina. A promesa dun salvador cumprírase en Cristo Xesús.

Xesús, o Fillo de Deus, faise presente na historia para levar a cabo a misión encomendada polo Pai. En Xesucristo cúmprese o desexo de felicidade que o home descobre no seu corazón.

Xesús non só desvela o misterio humano e lévao á súa plenitude, senón que manifesta o misterio de Deus, fainos coñecer que o verdadeiro Deus é comunión: Deus un e trino.

Aqueles que participan da vida de Cristo forman a Igrexa, que é a gran familia de Deus. Continuamente xerada pola acción de Xesucristo a través dos sacramentos, ponse no mundo como inicio dun mundo novo, dunha cultura nova. A Igrexa é a prolongación de Cristo no tempo e o espazo. Só nela a persoa humana atópase co Xesucristo vivo.

A vida eclesial é alimentada e servida mediante os diferentes sacramentos instituídos por Xesucristo, está ritmada polos tempos litúrxicos, exprésase na oración comunitaria e a caridade, fructifica na xeración dunha civilización do amor.

Estes catro bloques que compón a asignatura de Relixión Católica inclúen conceptos, procedementos e actitudes, que permite o coñecemento de si mesmo, da realidade e dos problemas que esta suscita. Por iso, os contidos xerais da asignatura contribúen á consecución dos obxectivos propostos para as diferentes etapas.

Este currículo válese dos elementos cristiáns presentes na contorna do alumnado, as imaxes e símbolos, a linguaxe e outros recursos, para a comprensión da relixiosidade propia de cada etapa evolutiva. Desenvólvese así a competencia en comunicación lingüística, que se serve da linguaxe que conforma a cultura e tradición que se transmite dunha a outra xeración. Así, a linguaxe bíblica e a súa riqueza de expresión e simboloxía, a linguaxe doutrinal e a súa precisión conceptual, analítica e argumental e a linguaxe litúrxica e a súa proximidade á linguaxe dos símbolos do pobo cristián, axudarán ao desenvolvemento desta competencia nos estudantes. Sen esquecer a singularidade que esta asignatura aporta á dimensión de escoita da comunicación.

Así mesmo, o ensino escolar da relixión católica favorece o desenvolvemento da responsabilidade persoal e social e das demais virtudes cívicas, para o ben común da sociedade, contribuindo así á adquisición das competencias sociais e cívicas. Esta educación da dimensión moral e social da persoa, favorecerá a maduración dunha corresponsabilidade, ao exercicio da solidariedade, da liberdade, da xustiza e da caridade.

Por outra banda, a relixión católica aporta á competencia cultural e artística o significado e valoración crítica de tantas obras da nosa contorna, motivando o aprecio pola propia cultura e estímoo adecuada doutras tradicións culturais e relixiosas. A cultura e a historia occidental, a propia historia, non poden ser comprendidas e asumidas si prescínlese do feito relixioso presente sempre na historia cultural dos pobos. De igual modo, a expresión artística da fe segue colaborando na actualidade no enriquecemento do noso patrimonio cultural.

A competencia para a autonomía e iniciativa persoal desenvólvese no estudante partindo do verdadeiro coñecemento de si mesmo, das súas potencialidades, da súa dignidade e do seu sentido. A formación relixiosa católica aporta a devandita

competencia unha cosmovisión que dá sentido á vida e, á cultura e á identidade da persoa humana. Unha cosmovisión que fai posible a formación integral do estudante fronte a visións parciais.

En canto aos contidos procedimentales, a asignatura de Relixión Católica forma de xeito transversal nunha serie de procedementos fundamentais para a comprensión do feito cristián. Estes contidos procedimentales adquirense ao longo do desenvolvemento curricular, colaborando así na consecución das competencias asignadas ao currículo da ESO. Concretamente os contidos procedimentales de Relixión Católica desenvolverán especialmente as seguintes competencias: Comunicación lingüística, Aprender a aprender, Competencias sociais e cívicas e Conciencia e expresións culturais.

Os contidos procedimentales básicos da asignatura de Relixión Católica son os seguintes:

- **Observación da realidade.** O feito relixioso nace da apertura do ser humano á realidade total. A asignatura de relixión católica pretende colaborar na formación da dimensión natural que nace do asombro ante o real e empúxanos a preguntas últimas sobre o sentido. Observar é máis que ver e require dun adestramento en disposicións específicas que non rehúyan as dimensións espirituais do real.
- **Procura de información, manexo e interpretación de fontes bíblicas.** O estudo do cristianismo require o manexo das Sagradas Escrituras e textos referidos ás mesmas que forman parte do corpus teolóxico acumulado ao longo da historia.
- **Reflexión Crítica.** O desenvolvemento da asignatura axuda a coñecer a xénese das ideas dominantes, a detectar prexuízos fronte á verdade, a examinar con profundidade as propias ideas e sentimentos fundamentais.
- **Exposición e argumentación respetuosa das crenzas relixiosas propias e alleas.** A asignatura de relixión católica contribúe á formación de competencias que permitan expoñer e defender a racionalidade das propias crenzas relixiosas e o respecto polas alleas.

Para rematar, hai que destacar que a asignatura contribúe á consecución de contidos de carácter actitudinal que son coherentes cos obxectivos básicos de cada etapa. Permite coñecer e apreciar os valores e normas básicas de convivencia; desenvolver hábitos de traballo e esforzo e de responsabilidade no estudo; a confianza en si mesmo para un desenvolvemento adecuado da personalidade. Tamén favorece de xeito directo a adquisición de habilidades para a prevención e resolución pacífica de todo tipo de conflitos e o coñecemento, comprensión e respecto das diferentes culturas, así como das diferenzas entre persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres e a non discriminación.

A seguinte programación didáctica foi elaborada en coherencia co seguinte marco legal.

-A Lei Orgánica 2/2006 de 3 de maio, de Educación (LOE).

- Orde ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da Educación Primaria, a Educación Secundaria Obrigatoria e o Bacharelato.

- Resolución de 11 de febreiro de 2015, da Dirección Xeral de Avaliación e Cooperación Territorial, pola que se publica o currículo do ensino de Relixión Católica da Educación Primaria e da Educación Secundaria Obrigatoria.

- Asemade os apartados recolleitos nesta Programación axústanse aos sinalados polo DOG do 29 de xullo de 2015.

- RESOLUCIÓN do 15 de xullo de 2016, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para a implantación, no curso académico 2016/17, do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia, no DOG nº 144 do 1 de agosto de 2016.

- En termos xerais esta programación adecúase ao ritmo e necesidades do momento evolutivo no que se atopa o alumnado, mantendo a coherencia na secuenciación dos contidos, a metodoloxía e as claves pedagóxicas para a etapa.

Contextualización

O Colexio Público Integrado “Cernadas de Castro” está situado no Concello de Lousame e máis concretamente no lugar da Silva. É un municipio de 93,2 kilómetros cadrados, situado no interior da ría de Muros e Noia. A poboación distribúese polos vales fluviais, sen ningunha aglomeración urbana importante, constituindo o concello menos habitado entre os que ocupan a península do Barbanza. Consta de 7 parroquias: Camboño, Lousame, Fruíme, Lesende, Tállara, San Xusto de Toxosoutos e Vilacoba.

Todos estes datos fan do CPI Cernadas de Castro un centro educativo de carácter marcadamente rural, onde a dependencia do servizo de autobuses por parte do alumnado é case do 100%.

Hai que dicir que aínda que este CPI está situado nunha zona rural non responde ó esquema habitual de zona rural agrícola, pois preto do 60% da poboación activa masculina ten como ocupación laboral algún traballo relacionado co sector secundario (industria). Mantense unha relativa actividade relacionada coa economía de complemento (non remunerada e levada a cabo, sobre todo, polas mulleres e demais familiares) : traballo das terras e coidado dos animais.

O alumnado provén na súa maioría do propio concello, agás un 25% que procede do Concello de Noia.

En xeral, ten hábitos de traballo e non existen desfases entre os seus niveis de coñecemento e as súas idades cronolóxicas; ademais non presentan problemas de conduta nin afectivos susceptibles de mención.

Adaptación á situación sanitaria derivada da pandemia

Para este curso agardamos que dado o elevado grao de vacinación da comunidade educativa a situación sanitaria derivada da covid se mantéña nuns parámetros que permitan un curso con presencialidade total, aínda que estaremos preparados para garantir a través da Aula Virtual do centro, o dereito á educación de todo o alumnado cando se poidan dar eventuais situacións de confinamento ou

corentena. No día a día as accións educativas se realizarán respectando os protocolos anticovid establecidos pola Administración e o centro educativo.

2.- OBXECTIVOS DA ETAPA

2.1.- OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA PARA 1º DE ESO:

1. Coñecer e comparar críticamente as relixións da antigüidade coa realidade, co cristianismo e cos seus principais valores e virtudes.
2. Investigar e interpretar correctamente o sentido relixioso e cristián sobre a creación e a moral católica do medio ambiente.
3. Describir e valorar as características da Historia da Salvación e como Deus se revelase e Intervén na historia da humanidade.
4. Comprender e indicar os principais feitos da vida de Xesús de Nazaret, a súa mensaxe de salvación e os seus milagres, así como a súa centralidade na Historia da Salvación.
5. Coñecer e enumerar as principais características dos Evanxeos, a moral de Xesús de Nazaret e a moral Cristián..
6. Expresar e valorar as características da resurrección de Xesucristo en relación cós Evanxeos, a Historia da Salvación e as investigacións actuais sobre a vida despois da morte.
7. Investigar e describir as características do sacramento do Bautismo en relación con Xesucristo e a súa presenza na Igrexa.
8. Coñecer e expresar as características do sacramento da Eucaristía en relación con Xesucristo e a súa presenza na Igrexa e na misa.
9. Recoñecer e valorar as características da Confirmación e a presenza do Espírito Santo neste sacramento e na vida da Igrexa.
10. Desenvolver a intelixencia espiritual por medio da reflexión e a interiorización das experiencias espirituais do patriarca Xosé: a natureza, o autoconhecimento, a contemplación e a reflexión sobre feitos da vida diaria.
11. Promover a intelixencia emocional por medio do coñecemento e a vivencia dos sentimentos de relixiosidade, louvanza, alegría, resurrección, oración, sacrificio, fortaleza e desexo de Deus.
12. Tomar conciencia da importancia de clarificar, elixir e practicar os valores do hinduísmo e o cristianismo, as benaventuranzas, os Dez Mandamentos, a humanización, a confianza, a fraternidade, a esperanza, o compartir e a autenticidade.

2.2.- OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA PARA 2º DE ESO

1. Investigar e valorar desde as competencias clave a relación que existe entre o ser humano, Deus e a relixión na historia e a vida cotiá.
2. Coñecer e interpretar correctamente as características da dignidade humana en relación coa achega da vida cristiá e a súa promoción na sociedade actual.
3. Tomar conciencia da importancia da acción humana e a moral católica para aplicala en grupo a solucionar problemas persoais e sociais.
4. Comprender e fundamentar correctamente a relación existente entre a revelación de Deus cos medios para relacionarse con El.
5. Describir a relación existente entre a revelación de Deus e a fe cristiá e argumentar as achegas positivas que leva consigo para a felicidade da persoa e a sociedade.
6. Coñecer e aplicar as claves necesarias para a interpretación correcta da Biblia e as súas mensaxes de felicidade, liberación e salvación.
7. Expresar e explicar as principais características do Deus cristián en relación coa fe cristiá e a comunicación humana.
8. Identificar e valorar as características, achegas actuais e relacións existentes entre a fe cristiá, o Credo e a fe na vida eterna.
9. Coñecer desde as competencias clave e tomar conciencia das características da Igrexa católica e as achegas relixiosas, solidarias, culturais e artísticas que realiza á humanidade.
10. Desenvolver a intelixencia espiritual por medio das competencias clave, a reflexión e interiorización das experiencias de autoconhecimento, sentido á vida, lecturas profundas e relixiosas, o silencio, a meditación e compartir en grupo as vivencias espirituais.
11. Promover a intelixencia emocional por medio do coñecemento e vivencia dos sentimentos de espiritualidade, dignidade humana, empatía, escoitar, comunicación, recollemento e sociabilidade.
12. Tomar conciencia da importancia de desenvolver unha xerarquía de valores e de practicar os valores das dimensións humanas e do proxecto de vida, a liberdade, a fe cristiá, a amizade, a identidade persoal, cambiar e a solidariedade.

2.3.- OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA PARA 3º DE ESO

1. Descubrir e coñecer o desexo do infinito e de Deus que existe no ser humano, e a diversidade de camiños persoais e cristiáns que existen para encontrarse con El.
2. Analizar e interpretar a necesidade humana de darlle sentido á propia vida e o sentido cotián e último da vida que dan o cristianismo e as relixións monoteístas.
3. Investigar e interpretar correctamente o pecado e os sacramentos do Perdón e da Unción de enfermos.
4. Investigar e fundamentar correctamente a relación existente entre Xesucristo, a vocación cristiá e o sacramento da Orde sacerdotal.
5. Coñecer e aplicar a moral cristiá da vida humana en relación con Xesucristo, a Igrexa e a busca de solucións aos atentados actuais contra a vida.
6. Valorar a mensaxe de Xesús sobre o consumo e aplicar a moral cristiá e católica do consumo para promover un consumo xusto, solidario, ecolóxico e cristián.
7. Describir e valorar a misión e a organización da Igrexa católica en relación con Xesucristo, a súa tripla misión e os servizos de humanización e salvación que realiza.
8. Investigar os principais acontecementos da historia da Igrexa durante os seus primeiros quince séculos e a presenza de Xesucristo, que continúa ata o fin da historia.
9. Recoñecer e valorar a achega fundamental da fe cristiá na creación da arte e da cultura cristiá e da humanidade.
10. Desenvolver a intelixencia espiritual por medio da reflexión e interiorización das experiencias de autoconecemento, sentido á vida, vocación persoal, meditación e peregrinación.
11. Promover a intelixencia emocional por medio do coñecemento e da vivencia dos sentimentos de choro, providencia, arrepentimento, fe, vida, xenerosidade, colaboración, vocación e piedade.
12. Tomar conciencia da importancia de ter unha xerarquía de valores e de practicar os valores do perdón, a fe, o servizo, a celebración, a caridade, a solidariedade, a cooperación e a tolerancia.

2.3.- OBXECTIVOS XERAIS DA ÁREA PARA 4º DE ESO

1. Identificar e comparar criticamente desde as competencias clave as características das relixións universais na historia e a vida cotiá.

2. Coñecer e valorar correctamente as características e achegas da experiencia relixiosa e a revelación de Deus á persoa e á sociedade actual.
3. Investigar e aplicar as ensinanzas e a relación entre Deus e a historia da Igrexa desde a Idade Moderna ata a Idade Contemporánea.
4. Fundamentar correctamente a relación existente entre Xesucristo, o Mesías, e a moral católica da vida pública no mundo contemporáneo.
5. Coñecer e valorar positivamente a relación existente entre Xesucristo, a Igrexa e a súa misión salvadora e humanizadora de felicidade para a persoa e a sociedade.
6. Comprender e aplicar as características do sacramento do Matrimonio en relación coa Igrexa, a vida persoal e a sociedade actual.
7. Expresar e explicar as características, achegas actuais, aplicacións e relacións existentes entre a fe cristiá e a moral cristiá da sexualidade.
8. Identificar e aplicar a situacións actuais as características da autoridade e a verdade na Biblia e na Igrexa.
9. Coñecer desde as competencias clave as achegas dos cristiáns para construír a civilización do amor no mundo actual, e tomar conciencia delas.
10. Desenvolver a intelixencia espiritual por medio das competencias clave, a reflexión e interiorización de experiencias para o desenvolvemento da paz, a actitude relixiosa, o agradecemento, a práctica da fe cristiá, a comunicación con Xesús, a poesía amorosa, a afectividade, a verdade e a espiritualidade ecolóxica.
11. Promover a intelixencia emocional por medio do coñecemento e a vivencia dos sentimentos de busca de sentido, éxtase relixiosa, aproveitamento do tempo, entrega persoal, namoramento, sinceridade, eternidade e salvar o matrimonio.
12. Tomar conciencia da importancia de interiorizar e practicar os valores do diálogo, fidelidade, compromiso social, crítica moral, coherencia persoal e cristiá, amor, verdade, seguir un bo mestre e cambiar o mundo.

3.- DESENVOLVEMENTO DO CURRÍCULO

3.1.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Entendemos a avaliación non como un exercicio final que mida os coñecementos dos alumnos, senón como un proceso mediante o cal detectamos se o alumno adquiriu as capacidades expresadas nos obxectivos (e competencias básicas no caso da E.S.O.)

Trátase dunha avaliación continua que se estende a todos os momentos da acción docente. Nos materiais de Relixión esta avaliación continua concrétase do seguinte xeito:

As actividades iniciais de cada unidade didáctica ofrecen elementos suficientes para realizar o diagnóstico da situación dos alumnos (avaliación inicial).

As actividades de estudo inclúen numerosos exercicios que pretenden mellorar a acción docente mediante a continua observación e reflexión conxunta (avaliación formativa).

É importante insistir en que a fe do alumno non é o obxectivo da avaliación, esta deberá de respectar a intimidade da conciencia persoal, que obriga ao educador a avaliar tan só certos aspectos do ensino relixioso:

- a) Á hora de establecer os contidos a preguntar nunha proba escrita haberá que valorar en igual medida a adquisición de coñecementos teórico-memorísticos procedentes das diferentes fontes como a capacidade crítica e valorativa que o alumno sexa capaz de desenvolver á hora de enfrontarse con devanditas fontes.
- b) En canto ao traballo en clase, valorarase por orde de importancia:
 - ✓ Búsqueda e manexo da información na elaboración de contidos propios.
 - ✓ Que o contido se adecúe ao esquema proposto.
 - ✓ Sentido creativo e crítico dos alumnos.
 - ✓ A boa redacción, libre de faltas de ortografía.
 - ✓ A orde e limpeza dos traballos.

Con respecto a actitude, será convinte avaliar se o alumno vai poñendo en práctica aquilo que é fundamental na asignatura de relixión: a adquisición de valores que son necesarios para unha convivencia respectuosa e harmónica cos demais, fortalecendo un espírito crítico e solidario.

Así pois os **procedementos e instrumentos de avaliación constan dos seguintes indicadores:**

1. Tarefas realizadas na aula e a través dos cine-forum e a visualización de documentais.
2. Traballos de clase sobre materiais da aula virtual do centro.
3. Observación directa do alumno (atención, participación, traballo de grupos, comportamento, etc.)
4. A comprensión do tema e a exposición do mesmo a través das diferentes canles.
5. Análise, síntese, interpretación, produción, resolución de problemas e o uso da información.
6. A responsabilidade, o esforzo, o respecto, o traballo en equipo, a participación, a tolerancia e a creatividade.

3.1.1.- GRAO MÍNIMO PARA SUPERAR A MATERIA

➤ CONTIDOS MÍNIMOS PARA 1º ESO

- As relixións e o cristianismo.
- A moral católica do coidado da natureza.
- Deus revelase na Historia da Salvación.
- Mensaxe e milagres de Xesús.
- A moral de Xesús.
- A morte e resurrección de Xesucristo.
- Liturxia e Bautismo.
- Sacramento da Eucaristía.
- A Confirmación

➤ CONTIDOS MÍNIMOS PARA 2º ESO

- A persoa humana, criatura de Deus.
- O fundamento da dignidade da persoa.
- O ser humano: colaboradora Creación de Deus.
- Orixe, composición e interpretación dos Libros Sagrados.
- A revelación de Deus en Xesucristo.
- A fe.
- Expansión da Igrexa: as primeiras comunidades.

➤ CONTIDOS MÍNIMOS PARA 3º ESO

- O desexo humano de Deus
- O sentido da vida para as relixións monoteístas
- Os sacramentos de curación
- A vocación e a Orde
- A moral católica da vida humana
- A moral católica do consumo
- Misión e organización católica

- A historia da Igrexa
- A arte e a cultura cristiana

➤ **CONTIDOS MÍNIMOS PARA 4º ESO**

- As relixións: búsqueda do sentido da vida.
- A chamada de Xesús: creación dunha comunidade.
- A autoridade eclesial ao servicio da comunidade.
- A misión do Cristián no mundo: construír a civilización do amor.

3.1.2.- METODOLOXÍA DA AVALIACIÓN

Ó longo da avaliación realizaránse diferentes probas e exercicios en formas diversas para avaliar os contidos (exercicios temáticos, probas de grupo, test, concursos, creación audiovisual, debates, exposicións orais...).

Unha actitude positiva dentro de aula (atención, curiosidade, interese, realización de preguntas e exercicios, participación nos grupos) poderase entender como un intento máis cara á comprensión dos contidos, polo que será unha cualificación moi positiva a ter en conta.

Do mesmo xeito, unha actitude negativa dentro da aula, reflexará unha avaliación negativa, por entender un desinterese non so cara ós contidos senon que é tamén una falta ao dereito á formación dos seus compañeiros/as.

Se un alumno/a recibe tres chamadas de atención na aula polo seu mal comportamento ou actitude negativa cara a asignatura ou a aula comportará un 0 na nota de actitude e interese.

Con todos estes datos formarase a nota media do alumno que dará lugar a súa nota final.

- Cada avaliación puntuarase de 1 a 10.
- A avaliación será continua.

3.2.-CONTIDOS

En principio, a temporalización é de 36 sesións, para todo o curso, repartidas nunha sesión de 50 minutos. Na práctica, reduciranse a unhas 32/33 sesións, por diferentes motivos que esta programación de Relixión contempla para ser realista, (festivos, climatoloxía adversa, actividades complementarias e extraescolares, etc.)

Esta distribución, así como calquera outro aspecto da programación, poderá ser modificado, se o departamento de Relixión o estimara oportuno. Esta previsión de tempo para poder impartir as U.D. é moi escaso debido ao reducido número de sesións para abordar a materia (unha semanal), podendo haber unha diferenza entre o número de sesións que propoñemos para cada U.D. e o resultado final. Esta distribución final tamén podería ser modificada atendendo aos intereses, nivel, comprensión, etc., do alumnado (sempre quedaría reflectido no libro de actas do departamento).

3.2.1.- TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 1º ESO

➤ TEMPORALIZACIÓN

PRIMEIRO TRIMESTRE:

Unidade 1: Busco sinais que me falen de Deus

Unidade 2: Deus guía ao seu pobo

Unidade 3: Deus é a esperanza

SEGUNDO TRIMESTRE:

Unidade 4: Xesús é un home e é o Fillo de Deus

Unidade 5: Os Evanxeos móstrannos a Xesús

TERCEIRO TRIMESTRE:

Unidade 6: Xesús está presente na Igrexa

Unidade 7: O Espírito impulsa aos cristiáns

➤ SECUENCIACIÓN

PRIMEIRO TRIMESTRE:

Unidade 1: Busco sinais que me falen de Deus

-Que preguntas nos facemos ao observar a realidade?

-Buscamos un xardineiro moi coidadoso

-Deus crea o mundo por amor

-Valoramos as distintas respostas

-Seguimos buscando sinais

Unidade 2: Deus guía ao seu pobo

-Como intervéñ Deus na historia do pobo de Israel?

-O plan de Deus para a humanidade

-Os patriarcas inician o camiño da fe en Deus

-O pobo de Israel descobre a Deus na súa historia

Unidade 3: Deus é a esperanza

-Como manterse fiel á Alianza?

-Os profetas falan no nome de Deus

-Deus maniféstase a todas as persoas

-Os crentes comunícanse con Deus

SEGUNDO TRIMESTRE:

Unidade 4: Xesús é un home e é o Fillo de Deus

- Xesús anuncia un Reino de felicidade
- Xesús fai o beneficio
- Xesús ofrécese por todos
- Deus resucita a Xesús a unha vida nova

Unidade 5: Os Evanxeos móstrannos a Xesús

- Como se escribiu a Biblia?
- Os primeiros cristiáns redactaron os Evanxeos
- Trazos de Xesús nos Evanxeos
- Que máis sabemos sobre Xesús?
- Unha mirada artística sobre Xesús

TERCEIRO TRIMESTRE:

Unidade 6: Xesús está presente na Igrexa

- A Igrexa, presenza de Cristo na historia
- Os cristiáns, membros da Igrexa
- A Igrexa anunciar
- A Igrexa da testemuño
- A Igrexa celebra

Unidade 7: O Espírito impulsa aos cristiáns

- De onde ven a forza dos cristiáns?
- O Espírito faise presente nos sacramentos
- A celebración dos sacramentos

3.2.2.- TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 2º ESO

➤ **TEMPORALIZACIÓN**

PRIMEIRO TRIMESTRE:

Unidade 1: A persoa é criatura de Deus

Unidade 2: Somos artífices da creación

Unidade 3: A fe axúdanos a coñecer os plans de Deus

SEGUNDO TRIMESTRE:

Unidade 4: Deus fálanos na Biblia

Unidade 5: Xesús é a imaxe do amor do Pai

TERCEIRO TRIMESTRE:

Unidade 6: No credo atopamos as razóns da nosa fe

Unidade 7: A Igrexa de Xesús non coñece fronteiras

➤ **SECUENCIACIÓN**

PRIMEIRO TRIMESTRE:

Unidade 1: A persoa é criatura de Deus

- A orixe do ser humano
- A persoa é un ser libre e intelixente
- Todos temos os mesmos dereitos

Unidade 2: Somos artífices da Creación
 -Colaboradores de Deus na Creación
 -Coidando a "casa común".

Unidade 3: A fe axúdanos a coñecer os plans de Deus
 -Deus revélase ao ser humano
 -Que plan ten Deus para nós?
 -As persoas responden a Deus co amor

SEGUNDO TRIMESTRE:

Unidade 4: Deus fálanos na Biblia
 -A Biblia é un libro moi especial
 -A Biblia é palabra de Deus en linguaxe humana
 -A Biblia é moito máis que palabras

Unidade 5: Xesús é a imaxe do amor do Pai
 -Deus revélase en Xesús
 -A persoa, imaxe de Deus amor

TERCEIRO TRIMESTRE:

Unidade 6: No Credo atopamos as razóns da nosa fe
 -O Credo é un símbolo que irmanda aos irmáns
 -O Credo resume a fe cristiá

Unidade 7: A Igrexa de Xesús non coñece fronteiras
 -Do pequeno nace algo grande
 -No nome de Xesús
 -De Palestina aos confíns da terra
 -Unha Igrexa universal

3.2.3.- TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 3º ESO

➤ **TEMPORALIZACIÓN**

PRIMEIRO TRIMESTRE:

Unidade 1: Facémonos preguntas

Unidade 2: As relixións ofrecen respostas

Unidade 3: As persoas son libres de colaborar con Deus

SEGUNDO TRIMESTRE:

Unidade 4: O encontro con Xesús transforma

Unidade 5: A Igrexa é un lugar de encontro

TERCEIRO TRIMESTRE:

Unidade 6: Os cristiáns comprométense

Unidade 7: A Fe impregna a nosa cultura

➤ **SECUENCIACIÓN**

PRIMEIRO TRIMESTRE:**Unidade 1:** Facémonos preguntas

- O ser humano busca a felicidade
- O encontro con Deus lévanos á plenitude
- O ser humano sitúase ante o sufrimento

Unidade 2: As relixións ofrecen respostas

- As grandes relixións ofrecen as súas propostas
- Xorden outras propostas
- A propostas cristiá é esperanzadora

Unidade 3: As persoas son libres de colaborar con Deus

- Que ocorre cando se prescinde de Deus?
- O pecado é unha ruptura con Deus e cos demais
- Estamos chamados a colaborar con Deus

SEGUNDO TRIMESTRE:**Unidade 4:** O encontro con Xesús transforma

- As persoas poden cambiar?
- Zaqueo cea con Xesús e deixa de ser estafador
- Nicodemo sae ao encontro de Xesús
- Xesús resucitado sorprende a María Madalena
- Paulo de Tarso escoita a Xesús e cambia de actitude

Unidade 5: A Igrexa é un lugar de encontro

- Como atoparse con Xesús hoxe?
- O encontro na Igrexa
- O encontro con Xesús na vida cristiá

TERCEIRO TRIMESTRE:**Unidade 6:** Os cristiáns comprométense

- Como afrontan os retos os cristiáns?
- Os cristiáns traballan por un mundo mellor
- A opción preferente polos pobres

Unidade 7: A fe impregna a nosa cultura

- Como se relacionan o cristianismo e os valores sociais?
- O cristianismo deixou pegada na arte
- A fe cristiá segue presente na cultura actual

3.2.4.- TEMPORALIZACIÓN E SECUENCIACIÓN PARA 4º ESO**➤ TEMPORALIZACIÓN****PRIMEIRO TRIMESTRE:****Unidade 1:** As relixións son propostas de sentido

Unidade 2: Deus dase a coñecer na Historia

Unidade 3: Deus é sempre fiel coas persoas

SEGUNDO TRIMESTRE:

Unidade 4: Xesús é o servidor de Deus

Unidade 5: Xesús chama a colaborar na súa misión

TERCEIRO TRIMESTRE:

Unidade 6: Ser cristián é vivir en plenitude

Unidade 7: A Igrexa constrúe a civilización do amor

➤ **SECUENCIACIÓN**

PRIMEIRO TRIMESTRE:

Unidade 1: As relixións son propostas de sentido

- A nosa vida está chea de interrogantes
- As relixións como camiño cara o sentido
- Cal é a proposta das relixións monoteístas?

Unidade 2: Deus dáse a coñecer na Historia

- A comunicación de Deus nas relixións
- Un Deus que se comunica
- Xesús é a revelación definitiva de Deus

Unidade 3: Deus é sempre fiel coas persoas

- O Deus da Alianza
- Como é a fidelidade de Deus?
- A fidelidade é vivir no amor

SEGUNDO TRIMESTRE:

Unidade 4: Xesús é o servidor de Deus

- A esperanza mesiánica
- "Atopamos ao Mesías"*

Unidade 5: Xesús chama a colaborar na súa misión

- A misión de Xesús
- Seguidores de Xesús

TERCEIRO TRIMESTRE:

Unidade 6: Ser cristián é vivir en plenitude

- A persoa, un ser en construción
- Unha nova maneira de vivir
- É importante amar ben

Unidade 7: A Igrexa constrúe a civilización do amor

- Xesús: a autoridade como servizo
- Servizo e autoridade na Igrexa

-Os cristiáns constrúen a civilización do amor

3.3.- INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Farase unha avaliación tendo en conta as competencias clave (CC): comunicación lingüística (CCL), competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT), competencia dixital (CD), aprender a aprender (CAA), competencias sociais e cívicas (CSEC), sentido de iniciativa e espírito emprendedor (SIEP) e conciencia e expresións culturais (CEC).

4.- METODOLOXÍA

O currículo da área de Relixión e Moral Católica é unha síntese da mensaxe cristiá, que se adecúa á idade dos alumnos, ás necesidades culturais do contorno, ás demandas do sistema educativo e, por suposto, ás esixencias epistemolóxicas da materia.

Contempla o fenómeno relixioso nas súas distintas dimensións:

- A dimensión cultural e histórica: O patrimonio cultural e histórico das diferentes sociedades está cheo de sentido relixioso que posibilita unha mellor comprensión do mundo actual. A Relixión Católica fixo e fai grandes achegas nestes ámbitos.
- A dimensión humanizadora: A Relixión Católica contribúe á formación integral da persoa, colaborando no seu desenvolvemento, ó darlles resposta ós interrogantes do alumno/a, e ó potenciar a apertura á transcendencia, mediante a formación de persoas libres, críticas, creadoras e solidarias.
- A dimensión ético-moral, que expón as esixencias morais da mensaxe cristiá. A Relixión Católica ofrece unha maneira de entender a vida e de actuar con coherencia respecto a unhas ideas e crenzas, mediante unha serie de principios e valores.

Así pois o primeiro criterio da metodoloxía é o de partir da realidade do propio alumno.

Convirá, polo tanto:

- Partir do que os alumnos e alumnas coñecen e pensan sobre un tema concreto.
- Conectar cos seus intereses e necesidades.
- Propoñerlles, de forma atractiva, unha finalidade e utilidade claras para as novas aprendizaxes, que xustifiquen o esforzo e a dedicación persoal que se lles vai esixir.

- Manter unha coherencia entre as intencións educativas e as actividades que se realizan na aula.
- Favorece-la aplicación e a transferencia das aprendizaxes á vida real.

Para todo iso, resulta fundamental o uso dunha linguaxe accesible e comprensible para os alumnos, auténticos protagonistas da aprendizaxe, que os introduza na comprensión e na asimilación do vocabulario básico da Relixión Católica e das diferentes relixións.

Un segundo criterio da metodoloxía é que ten que ser crítica: Preténdese que o alumno/a:

- Aprenda a valorar o feito relixioso, o bo que hai noutras relixións e a respectar a dignidade sagrada de todos os seres humanos.
- Descubra unha visión xeral do que supuxo e como influíu a relixión ó longo da historia e coñeza que esta foi un elemento integrante da cultura e da vida da humanidade.
- Adquiera uns criterios e uns valores fundamentais para a interpretación, asimilación e vivencia da propia historia e do mundo no que está inmerso.
- Obteña unha visión harmónica do mundo e da vida humana que lle posibilite ser máis feliz e cidadán libre e responsable, construtor de verdadeira convivencia e dunha sociedade en paz.

Aprender supón modificar e enriquece-los esquemas de coñecemento de que dispoñemos para comprender mellor a realidade e actuar sobre ela polo que o outro criterio metodolóxico é o da pluralidade.

Faise fincapé no uso dunha pluralidade de medios, especialmente análise, debates, exposicións..., para evocar experiencias, presentar contidos relixiosos e para axudar ó alumno/a a descubrir e a expresar con espírito crítico e construtivo o que foi descubriendo e, á vez, aprenda a respectar e valorar os criterios e as achegas dos demais e se vaia abrindo a unha sociedade pluralista.

Para implementar esta área, contamos en cada curso da E.S.O. con recursos que ofrecen actividades de reforzo, de ampliación e de avaliación, ademáis doutros recursos.

Sempre tendo en conta que a relixión é unha disciplina entre as outras e coas outras polo que un cuarto criterio é que ha de seguirse unha metodoloxía interdisciplinar.

Non pode ser unha materia aparte, senón que ha de estar íntimamente relacionada coas demais áreas curriculares. De aí a importancia da globalización e interdisciplinabilidade, procurando entrar en contacto coa cultura concreta, en diálogo aberto cos outros campos do saber. Dun modo especial coas áreas que van en procura dunha síntese coherente e integradora da personalidade do alumno.

5.- AVALIACIÓN

5.1.- PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN

✓ 1º ESO

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliáveis
Bloque 1. O sentido relixioso do home		
A realidade creada e os acontecementos son signo de Deus.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Recoñecer e valorar que a realidade é don de Deus. 2. Identificar a orixe divina da realidade. 3. Contrastar a orixe da creación nos diferentes relatos relixiosos acerca da creación. 4. Diferenciar a explicación teolóxica e científica da creación. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Expresa por escrito sucesos imprevistos nos que ten recoñecer que a realidade é dada. 1.2 Avalía, compartindo cos seus compañeiros, sucesos e situacións nas que queda de manifesto que a realidade é don de Deus. 2.1 Argumenta a orixe do mundo e a realidade como froito do designio amoroso de Deus. 3.1 Relaciona e distingue, explicando coas súas palabras, a orixe da creación nos relatos míticos da antigüidade e o relato bíblico. 4.1 Coñece e sinala as diferenzas entre a explicación teolóxica e científica da creación.
Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia		

<p>A historia de Israel: elección, alianza, monarquía e profetismo.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Coñecer, contrastar e apreciar os principais acontecementos da historia de Israel. 2. Sinalar e identificar os diferentes modos de comunicación que Deus usou nas distintas etapas da historia e Israel. 3. Distinguir e comparar o procedemento co que Deus se manifesta nas distintas etapas da historia de Israel. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Coñece, interpreta e constrúe unha liña do tempo cos principais acontecementos e personaxes da historia de Israel. 1.2 Mostra interese pola historia de Israel e dialoga con respecto sobre os beneficios desta historia para a humanidade. 2.1 Busca relatos bíblicos e selecciona xestos e palabras de Deus nos que identifica a manifestación divina. 3.1 Explica construtivamente, de modo oral ou por escrito, accións que reflicten o desvelarse de Deus para co pobo de Israel.
<p>Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación</p>		
<p>A divindade e humanidade de Xesús. Os evanxeos: testemuño e anuncio. Composición dos evanxeos.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Distinguir en Xesús os trazos da súa natureza divina e humana. 2. Identificar a natureza e finalidade dos evanxeos. 3. Coñecer e comprender o proceso de formación dos evanxeos. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Identifica e clasifica de xeito xustificativo as diferenzas entre a natureza divina e humana de Xesús nos relatos evanxélicos. 1.2 Esfórzase por comprender as manifestacións de ambas as dúas naturezas expresadas nos relatos evanxélicos. 2.1 Recoñece a partir da lectura dos textos evanxélicos os trazos da persoa de Xesús e deseña o seu perfil. 3.1 Ordea e explica coas súas palabras os pasos do proceso formativo dos evanxeos.
<p>Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa</p>		
<p>A Igrexa, presenza de Xesucristo na historia. O Espírito Santo edifica continuamente a Igrexa.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comprender a presenza de Xesucristo hoxe na Igrexa. 2. Recoñecer que a acción do Espírito Santo dá vida á Igrexa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Sinala e explica as distintas formas de presenza de Xesucristo na Igrexa: sacramentos, palabra de Deus, autoridade e caridade. 2.1 Coñece e respecta que os sacramentos son acción do Espírito para construír a Igrexa.

		<p>2.2 Asocia a acción do espírito nos sacramentos coas distintas etapas e momentos da vida.</p> <p>2.3 Toma conciencia e aprecia a acción do Espírito para o crecemento da persoa.</p>
--	--	---

✓ 3º ESO

Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe avaliábeis
Bloque 1. O sentido relixioso do home		
<p>A natureza humana desexa o Infinito.</p> <p>A busca de sentido na experiencia da enfermidade, a morte, a dor, etc.</p>	<p>1. Recoñecer o desexo de plenitude que ten a persoa.</p> <p>2. Comparar razoadamente distintas respostas fronte á finitude do ser humano.</p>	<p>1.1 Expresa e comparte en grupo situacións ou circunstancias nas que recoñece a esixencia humana de felicidade e plenitude.</p> <p>2.1 Analiza e valora a experiencia persoal fronte a feitos belos e dolorosos.</p> <p>2.2 Selecciona escenas de películas ou documentais que mostran a busca de sentido.</p>
Bloque 2. A revelación: Deus intervén na historia		

<p>A ruptura do home con Deus polo pecado.</p> <p>O relato bíblico do pecado orixinal.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Descubrir que o pecado radica no rexeitamento á intervención de Deus na propia vida. 2. Distinguir a verdade revelada da roupaxe literaria no relato do Xénese. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Identifica, analiza e comenta situacións actuais onde se expresa o pecado como rexeitamento ou suplantación de Deus. 2.1 Analiza o texto sagrado diferenciando a verdade revelada da roupaxe literaria e recrea un relato da verdade revelada sobre o pecado orixinal con linguaxe actual.
<p>Bloque 3. Xesucristo, cumprimento da Historia da Salvación</p>		
<p>A persoa transformada polo encontro con Xesús.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Recoñecer e apreciar que o encontro con Cristo cambia a forma de comprender o mundo, a historia, a realidade, as persoas, etc. 2. Comprender que a pertenza a Cristo leva consigo unha nova forma de comportarse na vida. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Busca e selecciona biografía de conversos. 1.2 Expresa xuízos respectuosos sobre a novidade que o encontro con Cristo introduciu na forma de entender o mundo. 2.1 Crea e comparte textos, para describir as consecuencias que na vida dos cristiáns supuxo o encontro con Cristo.
<p>Bloque 4. Permanencia de Xesucristo na historia: a Igrexa</p>		
<p>A Igrexa, lugar de encontro con Cristo.</p> <p>Experiencia de plenitude no encontro con Cristo.</p> <p>A experiencia de fe xera unha cultura.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tomar conciencia do vínculo indisoluble entre o encontro con Cristo e a pertenza á Igrexa. 2. Valorar criticamente a experiencia de plenitude que promete Cristo. 3. Identificar na cultura a riqueza e a beleza que xera a fe. 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Busca, selecciona e presenta xustificando a experiencia dunha persoa que encontrou a Cristo na Igrexa. 2.1 escoita testemuños de cristiáns e debate con respecto acerca da plenitude de vida que neles se expresa. 3.1 Demostra mediante exemplos previamente seleccionados que a experiencia cristiá foi xeradora de cultura ao longo da historia. 3.2 Defende de forma razoada a influencia da fe na arte, o pensamento, os costumes, a saúde, a educación, etc.

5.2.- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Esta será continua a través das “auto avaliacións”, probas de avaliación tipo test e traballos de clase correspondentes aos temas de cada avaliación.

- ✓ Participación oral que se faga na clase.
- ✓ Bo estado do material de traballo.
- ✓ Participación activa en traballos sobre folletos, libros, vídeos, etc realizados na aula base ou na aula de informática.
- ✓ Participación activa en concursos, dinámicas e xogos individuais ou en grupo preparados polos alumnos/as ou polo profesor.
- ✓ Interese e laboriosidade na aula.
- ✓ Integración no grupo.
- ✓ Anotacións do profesor derivadas da observación directa da actitude do alumno/a na aula.
- ✓ Valoración positiva da Asignatura.

Á hora de avaliar se terán en conta os seguintes criterios:

O curso estrutúrase en tres avaliacións que serán cualificadas cunha nota numérica enteira, a cualificación obtida será unha nota de 1 a 10, sendo a nota mínima para aprobar dun 5. A nota do alumno calcularase segundo os parámetros seguintes:

1. TRABALLO PERSOAL DO ALUMNO/A

Na aula o alumnado traballa facendo actividades e exposicións de tarefas. Supón ata un máximo do 60% da nota.

2. PARTICIPACIÓN NA AULA

Preguntas e/ou respostas, aclaracións, suxerencias oportunas ó profesor e compañeiros. Supón outro máximo de 20 % na nota.

3. EXAMES CONVENCIONAIS

Os exames, de realizárense, supoñerán un 10% da nota.

4. ENTREGA DE TRABALLOS REALIZADOS FÓRA DA AULA

Traballos propostos polo profesor para facer individualmente ou en equipo fóra da aula. Supón entre un 10% e un 20% da nota, dependendo de que houbera exame ou non, é dicir, se hai examen, un 10% e se non o hai un 20%.

5.3.-AVALIACIÓN INICIAL

A avaliación individualizada na materia de Relixión implica partir dunha avaliación inicial cos obxectivos seguintes:

- Coñecer a situación inicial na que se atopa o/a alumno/a.
- Detectar as causas ou motivos desa situación, para poder resolvela.
- Analizar a evolución educativa e académica dende o comezo do curso.
- Adaptar obxectivos, contidos, metodoloxías e actividades, así como criterios de avaliación en función das características dos/as alumnos/as.

Esta avaliación inicial na materia de Relixión farase a nivel de clase ao comezo de curso, preferentemente na segunda quincena de Setembro e primeira de Outubro, xa que se debe coñecer aos alumno/as cos que se vai a traballar. Para iso contamos coas seguintes ferramentas:

- ✓ Probas iniciais, tendo en contas cales son os coñecementos previos dos/as alumno/as.
- ✓ Observación na aula.
- ✓ Información doutros profesores, expediente académico etc.
- ✓ Cuestionarios.

6.-MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

No caso de contar con algún alumno ou alumna que teña necesidades educativas especiais asociadas á discapacidade física, sensorial, sobredotación ou que necesite axudas técnicas e linguaxes alternativas, seguiranse as directrices que marque o Plan de Atención á Diversidade do Centro.

Todo o que se faga nesta asignatura será dacordo co diagnóstico psico-pedagógico en estreita relación co Departamento de Orientación do Centro e en sintonía cos profesores compañeiros de Pedagogía Terapéutica.

A diversidade derivada do interese dos alumnos atenderase a través dunha metodoloxía plural para que cada alumno aprenda dacordo coa súa situación persoal.

Na programación tense en conta unha serie de aspectos que permiten individualizar o máis posible o proceso de ensino-aprendizaxe.

Para iso adóptanse as seguintes medidas:

- a) Distinguir entre contidos prioritarios, complementarios e de ampliación elixíndose en cada caso o máis apropiado.
- b) Propoñer variedade de actividades para un mesmo contido: non tódolos alumnos realizarán as mesmas actividades.
- c) Utilizar metodoloxías diversas.

- d) Empregar materiais didácticos variados e graduados en función da súa dificultade.
- e) Favorecer agrupamentos en clase que posibiliten a interacción: agrupamentos flexibles e ritmos distintos. Os grupos de traballo non estarán sempre formados polos mesmos alumnos senón que estarán en función da tarefa a realizar.
- f) Gradua-las diversas aproximacións que poden darse a un mesmo criterio de avaliación.

7.- ACCIÓNS DE EDUCACIÓN EN VALORES

Estes temas transversais son os que establece o currículo da E.S.O., especificando os aspectos propios da materia de Relixión que se traballarán ó longo do presente curso, e que impregnan os contidos da programación sempre tendo sempre en conta o Plan de Convivencia do centro e en esteita colaboración co equipo de igualdade, a biblioteca do centro, o equipo de orientación e o profesorado de Valores éticos.

EDUCACIÓN PARA A SAÚDE

- Formular con rigor os problemas morais derivados do descoido ou coidado anómalo da saúde: anorexia, bulimia, culturismo, drogas, etc.
- Valoración do corpo e interese pola práctica de exercicio físico e a adopción de hábitos de hixiene corporal e unha alimentación saudable.
- Interese pola distribución equilibrada do tempo de traballo e de ocio, adicións a videoxogos, uso correcto das redes sociais...

EDUCACIÓN MORAL E CÍVICA

- Actitude receptora e tolerante nas relacións a nivel individual e nas actividades en grupo.
- Valoración positiva da existencia de diferenzas entre as persoas e aceptación da pluralidade no seo da sociedade e en relación a outras sociedades, culturas e relixións diferentes á nosa.
- Interese polos mecanismos que regulan o funcionamento do grupo, en particular os dereitos e deberes das persoas e da infancia.
- Análise crítico dos valores culturais, relixiosos e estéticos da nosa sociedade.
- Interese por coñecer e conservar o patrimonio cultural da nosa sociedade e das outras culturas.

- Actitude crítica diante de calquera tipo de discriminación individual ou social por razóns de raza, crenzas, sexo ou outras diferenzas individuais ou sociais.
- Establécense os criterios morais universais («regra áurea») para derivar deles actitudes de tolerancia, respecto e non discriminación.
- Sublíñanse especialmente os valores cristiáns de: amor, caridade, irmandade, unión, comunidade, perdón, solidariedade, comprensión, universalidade, etc., como achega cristiá a unha cultura universal da igualdade.

EDUCACIÓN PARA A PAZ

- Valorar a importancia que Xesucristo deu á paz: «Benaventurados os pacíficos...» «A paz déixovos, a paz douvos...» «A paz estea con vós...»; fanse explícitos os momentos históricos en que a Igrexa foi portadora de paz e intermediaria entre países belixerantes
- Tolerancia e respecto por todo tipo de diferenzas individuais, tanto de tipo físico como psíquico: axuda e cooperación nas actividades de aprendizaxe.
- Respecto polas propostas, opinións e accións dos demais.
- Recoñecemento do diálogo como medio para a resolución de conflitos.
- Educar para a acción. As leccións de paz, a evocación de figuras e o coñecemento de organismos comprometidos coa paz deben xerar estados de conciencia e condutas prácticas.

EDUCACIÓN PARA A IGUALDADE ENTRE OS SEXOS

- Presentar a sexualidade como expresión da persoa.
- Toma de conciencia dos fenómenos de discriminación sexista, en particular na linguaxe, os estereotipos de xénero, teito de cristal...
- Sensibilización polo reparto equitativo de responsabilidades e o intercambio de roles entre tódolos membros do grupo.

EDUCACIÓN AMBIENTAL

- Adquirir experiencias e coñecementos abondo para ter unha comprensión dos principais problemas ambientais.
- Desenvolver conciencia de responsabilidade respecto do medio global e empoderarse como axente de cambio.
- Desenvolver capacidades, técnicas e hábitos de relacionarse co medio respetuosos e que contribúan ao seu coidado e conservación.

EDUCACIÓN PARA O CONSUMO

- Adquirir esquemas de decisión que consideren todas as alternativas e os efectos individuais, sociais, económicos e ambientais.
- Desenvolver un coñecemento dos mecanismos do mercado, así como dos dereitos do consumidor e as formas de facelos efectivos.
- Crear unha conciencia de consumidor responsable que se sitúa criticamente ante o consumismo e a publicidade.

RELACIÓN COAS DEMAIS ÁREAS

Por ser a Relixión Católica un elemento esencial na busca de respostas ós interrogantes que o ser humano se fixo ó longo da historia e, por ser un ineludible feito cultural, a relixión ten unha gran relación con calquera das áreas que o alumno/a debe estudar.

Deste xeito, na área de Relixión e Moral Católica establécese unha relación interdisciplinaria con outras áreas do currículo: Ciencias Sociais, Xeografía e Historia, Coeducación, Ciencias da Natureza; Música; Educación Plástica e Visual; Matemáticas; Tecnoloxía; Cultura Clásica; Ética e Lingua e Literatura, Filosofía, etc.

- *Ciencias Sociais, Xeografía e Historia.* A análise da realidade histórica, xeográfica, social, económica, cultural ou política é imprescindible para coñecer e entender como xurdiron, como se desenvolveron e como se expresaron as diferentes relixións ó longo da historia.
- *Ciencias da Natureza.* O medio físico natural constitúe o contorno co que se interrelaciona o ser humano e a fonte de onde este pode extraer experiencias para ir construíndo o coñecemento científico. Para a relixión, este coñecemento é de grande importancia de cara a comprender a vida humana e orientala desde uns criterios cristiáns. Entre a fe e a ciencia existe unha complementariedade.
- *Música.* A música foi e é, na Igrexa e na historia das relixións, un dos elementos importantes de transmisión da mensaxe relixiosa: himnos, cantos...
- *Educación Plástica e Visual.* A través da arte, das imaxes (pintura, escultura...), o alumno/a aprende a comprender e a valorar o patrimonio cultural e artístico universal, o que lle permite estruturar e sistematizar os contidos da fe, especialmente da católica.
- *Matemáticas.* Na análise da realidade están presentes os razoamentos lóxicos achegados desde as Matemáticas. Esta materia facilita as claves necesarias para a regulación de prácticas sociais concretas na repartición dos bens. A relixión, a partir desta análise, orienta a moral do crente e dálle claves cristiás para que a xustiza e a equidade se vaian facendo realidade.
- *Tecnoloxía.* A través do desenvolvemento da sociedade ábrese unha nova etapa cultural na que a tecnoloxía ten unha grande influencia en diversos aspectos da vida humana: condicións de vida, costumes da sociedade... A relixión debe situarse nesa

realidade e debe adaptar a mensaxe relixiosa ás novas condicións de vida e costumes, e valorar a técnica como medio transmisor importante.

- *Cultura Clásica.* Mediante o estudo da Cultura Clásica, sitúase ó alumno/a no contorno no que se desenvolveron as grandes relixións.
- *Ética.* É un dos campos cos que a relixión ten maior conexión. A ética analiza a moral humana desde o punto de vista da racionalidade crítica; a relixión faino desde uns valores e desde unha moral que xorde desde o seu sentido relixioso. A través desta moral adquirense uns criterios e valores e uns comportamentos determinados que comprometen o crente na construción dunha sociedade máis xusta e máis humana, segundo o querer de Deus.
- *Lingua e Literatura.* A lingua interioriza e expresa as representacións culturais dunha sociedade. Considerada tamén como ferramenta de comunicación, ten unha importante dimensión social. A relixión, a través desta comunicación, expresa as súas vivencias e crenzas e descobre a mensaxe relixiosa que, por medio da Literatura, chegou a nós, en especial a mensaxe que está presente na Biblia, Palabra de Deus, comunicación de Deus co ser humano.
- *Filosofía.* É un dos campos cos que a relixión ten maior conexión. A filosofía pretende dar unha resposta ó sentido da vida desde o punto de vista da racionalidade crítica; a relixión desde a verdade revelada. Entre a fe e a razón non existe oposición, senón complementariedade. A crítica filosófica das relixións e da fe cristiá, e os humanismos cristiáns do século XX, son dous aspectos fundamentais da interrelación entre ambas as materias.

8.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PLAN TIC DO CENTRO

A aplicación das tecnoloxías da información e a comunicación ao traballo da aula convértese nunha peza clave na educación e formación das novas xeracións. A súa importancia social fai que deban estar presentes nos centros educativos, de modo que os alumnos adquiran os coñecementos e habilidades necesarias para abordar con garantía de éxito a súa utilización en todos os ámbitos: educativos, familiares ou de pracer.

Trátase de que o alumnado, ao rematar a súa escolarización obrigatoria, alcance unha competencia dixital. Esta competencia consiste en dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información, para transformala en coñecemento. Incorpora diferentes habilidades, que van dende o acceso á información ata a súa transmisión en distintos soportes unha vez tratada; todo isto tendo en conta a situación xeográfica, social e persoal do alumnado, o tipo de alumnado, a formación do profesorado e as infraestruturas dispoñibles no centro (que dispón dun Plan TIC que seguiremos).

Dende a área de Relixión contribuímos ao logro destes obxectivos mediante a realización de diversas actividades cos nosos alumnos, aínda que nos atopamos ás veces

coas limitacións da falta de infraestruturas abundas no centro. Entre outros, os nosos obxectivos son:

- Contribuir a que os nosos alumnos aprendan a utilizar correctamente Internet.
- Intentar que os nosos alumnos participen en foros relacionados coa materia.
- Dar a coñecer e invitalos a utilizar páxinas Web relacionadas coa materia.
- Obter, interpretar, elaborar e valorar a información de diversos tipos e opinións a través de Internet.

9.- ACCIÓNS DE CONTRIBUCIÓN AO PROXECTO LECTOR E PROXECTO LINGÜÍSTICO DO CENTRO

O Proxecto Lector e O Proxecto Lingüístico do centro son documentos que integran tódalas intervencións do centro destinadas ao fomento da lectura, da escritura e das habilidades informativas. Dende a área de Relixión realízanse diversas actividades educativas destinadas a que os nosos alumnos alcancen os obxectivos do proxecto lector; actividades relacionadas coa lectura, comprensión lectora, busca e tratamento da información, etc. Entre estas actividades podemos destacar: lecturas en voz alta de textos da Biblia, resumos, mapas conceptuais e esquemas, utilización de enciclopedias, dicionarios, periódicos, etc. Sempre, a partir de lecturas axeitadas á súa idade, características e necesidades. Lecturas que, ademáis, procuramos que lles resulten amenas e divertidas, á vez que educativas, xa que tratamos de introducilos no hábito da lectura.

No departamento de Relixión contamos con material educativo neste sentido, e ademáis contamos coa colaboración da biblioteca do centro.

10.- ACTIVIDADES DE REFORZO/RECUPERACIÓN

Debido ao carácter interrelacional do proceso de ensino-aprendizaxe, o profesor de Relixión tamén deberá revisar continuamente a súa labor docente na medida que os resultados acadados non respondan ás previsións. A avaliación, polo tanto, afecta a todos os implicados no proceso educativo no cal se dan relacións humanas recíprocas que serán máis enriquecedoras na medida en que todos os suxeitos aporten o mellor de si mesmos.

O profesor avaliará os procesos de ensinanza e a súa propia práctica docente en relación co logro os obxectivos do currículo, e tamén en relación ás necesidades educativas do centro e ás características específicas dos alumnos.

Os resultados da avaliación da aprendizaxe dos/as alumnos/as e do proceso de ensinanza, servirán para modificar aqueles aspectos da programación educativa e do proxecto curricular que se detectaron como pouco axeitados ás características dos alumnos/as e ao contexto do centro.

11.- MATERIAIS DIDÁCTICOS

No presente curso non haberá libro obrigatorio para a materia de Relixión pero utilizaranse recursos dos libros de Relixión de diferentes editoriais como Anaya e SM. A maiores:

- 1) E-dixgal
- 2) Biblia.
- 3) Revistas, diarios, información do Terceiro Mundo.
- 4) Encíclicas. Documentos do Concilio Vaticano II.
- 5) Comentarios de texto.
- 6) Presentacións en Powerpoint.
- 7) Películas.
- 8) Aula virtual do departamento na páxina web do centro con contidos e tarefas para preparar na aula de Informática.
- 9) Programas informáticos. Blogs. Wikis. Web 2.0
- 10) Exposición en paneis, murais.
- 11) Xogos e dinámicas grupais.

12.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

As actividades deste Departamento de Relixión realizaranse sempre en coordinación cos diferentes departamentos didácticos e co Departamento de Actividades Extraescolares. A realización destas actividades estará sempre condicionada pola situación da pandemia e as restricións derivadas da situación sanitaria.

- ✓ **COMPLEMENTARIAS:** faranse en colaboración cos departamentos implicados en desenvolver determinados aspectos educativos ao longo do curso escolar en relación a temas como a celebración do día da Paz, aos Proxectos nos que estea inmerso o centro, charlas-coloquios de temas transversais, a celebración do día das Letras Galegas, etc.
- ✓ **EXTRAESCOLARES:**
- ✓ realización camiñando das diferentes etapas do Camiño de Santiago pola ría de Muros-Noia.
- ✓ visitar o Pórtico da Gloria, a catedral e zona histórica.

13.- AVALIACIÓN Á PROPIA PROGRAMACIÓN/PRÁCTICA DOCENTE

Para levar a cabo o seguimento do desenvolvemento da programación didáctica, así como o seu rendemento e a súa posterior revisión e adaptación caso de seren detectados desaxustes, este departamento de Relixión empregará as seguintes ferramentas e procedementos na medida que se revelen necesarios:

- Reunións do departamento e das coordinacións de curso e nivel.
- Enquisas de autoavaliación do alumnado/profesorado

CUESTIÓNS	Si/ Non	Xustificación	Observacións
Acadáronse os obxectivos previstos? En que porcentaxe?			
Fíxose algún cambio nos contidos?			
Variouse nalgún aspecto a metodoloxía?			
Axustouse ben ó tempo?			
Utilizamos tódolos recursos previstos?			
Cales actividades e recursos deron mellor resultado?			
Efectuouse algunha modificación na avaliación?			
Estivo motivado e implicado o alumnado en xeral?			
Cales foron os maiores intereses do alumnado?			
É aconsellable introducir algún cambio?			

ASPECTOS	DESTACAMOS	A MELLORAR	PROPOSTAS
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos da unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas			

seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Portfolio de evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			

En Lousame, setembro 2021

**Asdo. Mª José Villaverde Pais.
Xefe departamento Relixión Católica.**